

CURS 2010-2011

LLICENCIATURA DE VETERINARIA

1- DADES DE L' ASSIGNATURA

ASSIGNATURA	ETNOLOGIA
CODI	21204
CURS	Primer
QUATRIMESTRE	Segon
CREDITS	4,5
CREDITS TEORICS	3,0
CREDITS PRACTICS	1,5

2- DADES DEL PROFESSORAT

DEPARTAMENT RESPONSABLE:	CIÈNCIA ANIMAL I DELS ALIMENTS
--------------------------	--------------------------------

PROFESSORS RESPONSABLES	DESPATX	TELEFON	E-MAIL
Xavier Such Martí	V0-350	2815	Xavier.Such@uab.es
Ramon Casals Costa	V0-320	1495	Ramon.Casals@uab.es

ALTRES PROFESSORS	DESPATX	TELEFON	E-MAIL
Dolors Izquierdo Tugas	V0-322	1495	Dolors.Izquierdo@uab.es
Ricard Parés Casanova	V0-308	4091	Ricard.Pares@uab.es

3- OBJECTIUS DE L' ASSIGNATURA

OBJECTIUS DE L' ASSIGNATURA

Dintre el camp general de la Producció Animal, l'assignatura d'Etnologia té els següents objectius específics:

- Conèixer les característiques morfològiques exteriors de les diferents espècies domèstiques, que permetin identificar-les i agrupar-les en races, així com avaluar la seva possible aptitud productiva i estat de desenvolupament.
- Conèixer les característiques i utilitzacions productives de les diferents races de bestiar, així com el seu potencial de producció i les possibilitats de millora per creuament o selecció.

4- PROGRAMA

CLASSES TEORÍQUES

I.- INTRODUCCIÓ

1. (1). L'Etnologia i el concepte de raça:

Etnologia: concepte, contingut i objectius. La domesticació: concepte, orígens i factors que la condicionen. Formació i evolució de races de bestiar. Concepte de raça i varietat. L'estàndard racial: avantatges i inconvenients.

II.- MORFOLOGIA I IDENTIFICACIÓ ANIMAL

2. (1). L'exterior dels animals (1):

Morfologia: concepte i interès. L'exterior dels animals i les regions corporals. Espècies de referència: el cavall, la vaca i la gallina. Bellesa, defectes i tares.

3. (2). L'exterior dels animals (2):

Particularitats i defectes importants de les regions corporals: cap, coll, tronc i extremitats, braguer. Mesures de referència.

4. (3). Tipus Morfològics:

Morfotipus i Biotipus. Caràcters productius i aptitud productiva. Morfotipus ambiental. Biotipus Constitucionals: carn, llet i altres. La sistemàtica de Baron. Aloidisme. Valoració morfològica i la seva relació amb els caràcters productius.

5. (4). Faneròptica:

L'estudi de les Faneres. Cromologia: capes i mucoses. Classificació i estudi de les capes. Particularitats de les capes. Herència del color de la capa. Les banyes en els remugants.

6. (5). Cronometria:

Apreciació de l'edat dels animals i els seus factors de variació. Modificacions de la morfologia i de les faneres amb l'edat. Cronologia dentària. Determinació de l'edat en les espècies domèstiques.

7. (6). Identificació Animal:

Identificació animal: importància i evolució. Utilització de caràcters naturals. La ressenya. Identificació per mètodes artificials. Mètodes especials d'identificació.

III.- ETNOLOGIA BOVINA

8. (1). Les races de bestiar boví:

Classificació taxonòmica del bestiar boví. Orígens de les races bovines i els seus troncs racials. Classificació racial dels bovins: autòctones i estrangeres, llet i carn. El concepte de doble o triple aptitud.

9. (2). Races estrangeres de boví lleter (1):

Classificació i aspectes generals. "Frisona": Europees i Americanes

(Holstein Friesian). Virades en Vermell de les Valls: "MRY" i altres. Virades en Vermell de Muntanya: "Simmental- Fleckvieh-Pie Rouge de l'Est", "Montbeliarde" i altres.

10. (3) Races estrangeres de boví lleter (2):

"Bruna Alpina". Races del Canal ("Jersey" i "Guernsey"). "Ayrshire". "Normanda". "Roja Danesa". Altres races lleteres. Noves races i creuaments per a la producció de llet. Altres bòvids lleterers: Búfal d'aigua i lak.

11. (4) Races estrangeres de boví de carn:

Classificació i aspectes generals. Races britàniques: "Shorthorn", "Angus", "Hereford", i altres. Races franceses: "Charolais", "Limousine", "Blonde d'Aquitaine", "Maine Anjou", "Salers" i altres. Altres races europees: "Blanc Bleu Belge", "Chianina", "Piemontesa" i altres. El Zebú i els seus derivats. Altres races de carn. Creuaments per a la producció de carn.

12. (5). Races bovines espanyoles:

Classificació i situació actual. Distribució geogràfica. Races del Nord: "Rubia Gallega", "Asturiana", "Pirenaica", "Tudanca" i altres. Races del Centre: "Negra Ibérica" (Avileña), "Morucha", i altres. Races del Sud: "Retinta" i altres. Races insulars: "Palmera" i "Menorquina". La raça de Lúdia.

IV.- ETNOLOGIA OVINA I CAPRINA

13. (1). Les races de bestiar oví i caprí:

Classificació taxonòmica del bestiar oví i caprí. Orígens de les races ovines i els seus troncs racials. Classificació racial dels ovins. Orígens de les races caprines. Classificació racial dels caprins.

14. (2). Races ovines espanyoles:

Classificació i situació actual. Distribució geogràfica. La raça "Merina" i la seva importància. Tronc entrefí-fí: "Talaverana". Tronc entrefí: "Manchega", "Castellana", "Rasa Aragonesa", "Segureña", "Ojalada", "Ripollesa", "Gallega" i altres. Races de llana basta: "Churra", "Latxa", "Canària" i altres.

15. (3). Races estrangeres d'oví de carn i llana:

Merinos estrangers: "Rambouillet", "Arles", "Australià" i altres. Merinos "Precoç" i de l'Est ("Landschaf" i "Fleischschaf"). Races britàniques: Hill, Longwool i Down. Races franceses: "Ile de France", "Berrichon" i altres. "Texel" i altres races europees. "Pelibuey" i ovelles de pèl.

16. (4). Races estrangeres prolífiques i d'oví lleter:

Races prolífiques: "Romanov", "Finesa" i altres. Classificació de les races d'oví lleter. Races de llana entrefina: "Frisona" (Milchschaf), "Lacaune", "Serra da Estrela" i altres. Races de llana basta: "Sarda", "Awassi", "Races del Zackel" i altres. Noves races i creuaments.

17. (5). Races caprines:

Races caprines de llet: alpines i mediterrànies. Races alpines: "Alpina", "Saanen", "Toggenburg", "Poitevine" i altres. Races mediterrànies estrangeres: "Maltesa", "Nubia" i altres. Races mediterrànies espanyoles: "Murciano-

Granadina", "Malagueña", "Agrupación Caprina Canaria". Races de carn espanyoles i estrangeres. Races productores de fibres.

V.- ETNOLOGIA PORCINA

18. (1). Les races de bestiar porcí:

Classificació taxonòmica del bestiar porcí. Porcs senglars i porcs domèstics. Orígens de les races porcines i els seus troncs racials. Classificació racial dels porcs. Tipus comercials originals: pork, bacon, lard. Porcs magres i porcs grassos.

19. (2). Races porcines estrangeres (1):

Races britàniques: "Large White", "Large Black", "Berkshire", "Tamworth", "Essex-Wessex" i altres. Races americanes: "Yorkshire", "Duroc", "Hampshire", "Poland China" i altres. "Minipig" i estirps de laboratori.

20. (3). Races porcines estrangeres (2):

Races del Bàltic. "Landrace" danès i holandès. Races belgues: "Blanc Belga" i "Pietrain". Races alemanyes: "Yorkshire alemany" (Edelschwein) i "Landrace alemany" (Landrasse i Verdelte Landschwein). Altres races europees. Races asiàtiques: "Mein-Shan" i altres. Línies hiperprolífiques.

21. (4). Races porcines espanyoles i híbrids comercials:

Els tronc racials espanyols. Situació actual i distribució geogràfica. Tronc Celta: "Gallego", "Chato Vitoriano" i "Vic". Tronc Ibèric: "Ibérico" (Negros, Colorados i Manchado de Jabugo), "Murciano", "Balear" i "Canario". Altres races mediterrànies de tipus ibèric. Híbrids comercials. Femelles híbrides i verros finalitzadors.

VI.- ETNOLOGIA AVICOLA

22. (1). Races d'aus (1):

Classificació taxonòmica de les aus. L'ordre galliforme i les seves famílies. Orígens de les races de gallines i els seus troncs racials. Classificació racial de les gallines: lleugeres, semi-pesades i pesades. Races autosexades. Races lleugeres: "Leghorn" i els seus derivats. Les races espanyoles: "Castellana Negra", "Catalana del Prat", "Andaluza" i altres. Races espanyoles de nova formació.

23. (2). Races d'aus (2):

Races semi-pesades: "Rhode Island Red", "New Hampshire Red", "Plymouth Rock Barrada", "Australorp" i altres. Races pesades de carn: "Plymouth Rock White", "Cornish" i altres. Races asiàtiques. Híbrids comercials semi-pesats i de carn. Races d'indiots. Races d'ànecs i oques. Altres aus d'interès. Híbrids comercials avícoles.

VII.- ETNOLOGIA CUNICOLA

24. (1). Races de Conills:

Classificació taxonòmica dels lepòrids. Llebres i conills. Origen de les races de conills. Classificació racial dels conills. Races lleugeres: "Rus", "Holandès" i

altres. Races mitjanes: "Califòrnia", "Neozelandès", "Lleonat de Borgonya" i altres. Races pesades: Gegants, "Bèlier" i altres. Races pelletes i races de pèl. ("Angora"). Races nanes. Els híbrids comercials.

VIII.- ETNOLOGIA EQUINA

25. (1). Les races d'èquids:

Classificació taxonòmica dels èquids. Origen i evolució dels èquids. Híbrids equins. Aptituds productives: sella i esport, carn i tracció. Classificació racial dels cavalls: sang calenta, sang freda i ponis.

26. (2). Races equines (1):

La raça "Àrab" i la seva importància. "Pura Sang Anglès". "Anglo-Àrab". Cavalls espanyols de sella. Altres cavalls de sella: "Lipizzano", "Quarter Horse" i altres. Cavalls trotadors: "Francès" i altres. Cavalls de salt: "Hanoverià", "Westfalià", "Sella Francès" i altres.

27. (3). Races equines (2):

Cavalls traccionadors: "Bretó", "Percheró", "Bolonyès", "Ardenès", "Shire", "Hispa-Bretó" i altres. Ponis: "Shetland", "Welsh", "Haflinger", "Camargués", "de Polo" i altres. Ponis espanyols: "Pottoka", "Asturcón" i "Jaca Navarra". Races d'ases: "Andaluz", "Català", "Zamorano-Leonés", "Baudet du Poitou" i altres. Híbrids asencs.

IX.- ETNOLOGIA CANINA I FELINA

28. (1). Races de gossos (1):

Classificació taxonòmica dels cànids. Origen i evolució dels cànids. Troncs racials. La classificació racial dels gossos segons la Federació Canina Internacional (F.C.I.). Grup I: gossos Pastors i Boiers. Grup II: tipus "Pinscher", "Schnauzer", Molosoides i Boiers suïssos. Grup III: Terriers. Grup IV: Teckels.

29. (2). Races de gossos (2):

Grup V: tipus "Spitz" i Primitiu. Grup VI: tipus Cercador ("Sabueso") i de Rastre. Grup VII: gossos de Mostra. Grup VIII: gossos Cobradores de caça i altres. Grup IX: gossos de Companyia. Grup X: Llebrers i similars. Races espanyoles no reconegudes per la F.C.I.

30. (3). Races de gats:

Classificació taxonòmica dels fèlids. Origen i evolució dels fèlids. Classificació racial dels gats: tipus Cobby i Exòtic. Races reconegudes per la Federació Felina Internacional (F.F.I.). Races no reconegudes per la F.F.I.

PRACTIQUES	Tipus	Durada
1. <u>Morfologia exterior i Zoometria:</u> Regions corporals del animals domèstics i Mesures morfomètriques: Aplicació a les espècies equina, bovina, ovina i caprina. (2 hores, en granja).	Granja Experimental	2 hores
2. <u>Cronologia dentària:</u> Cronologia dentària. Apreciació de l'edat en viu en boví i oví. Apreciació de l'edat en cranis de les diferents espècies domèstiques. (2 hores, en granja).	Granja Experimental	2 hores
3. <u>Estàndard racial i identificació animal:</u> Estàndard racial i valoració morfològica d'un individu: Aplicació a les espècies bovina i ovina. Realització d'una ressenya. (2 hores, en granja).	Granja Experimental	2 hores
<u>SEMINARIS IDENTIFICACIÓ RACIAL</u>		
1. <u>Races de vaquí:</u> Reconeixement i identificació de races de vaquí.	Aprenentatge Cooperatiu	2 hores
2. <u>Races d'oví i caprí:</u> Reconeixement i identificació de races d'oví i caprí.	Aprenentatge Cooperatiu	2 hores
3. <u>Races de cavalls, porcs i conills:</u> Reconeixement i identificació de races de cavalls, porcs i conills.	Aprenentatge Cooperatiu	2 hores
4. <u>Races de gossos. Grups 1 a 4:</u> Reconeixement i identificació de races de gossos.	Aprenentatge Cooperatiu	2 hores
5. <u>Races de gossos. Grups 5 a 10:</u> Reconeixement i identificació de races de gossos.	Aprenentatge Cooperatiu	2 hores

BIBLIOGRAFIA

1. Llibres d'Exterior:

- Aparicio G. 1974. Exterior de los grandes animales domésticos. Ed. Imp. Moderna, Córdoba. : Llibre clàssic d'exterior en llengua castellana. Bàsic per a entendre molts conceptes.
- Miquel P., Puche C. 1994. Pelajes del caballo. Ed. Ediciones el Caballo, Barcelona. : Llibre actual sobre el tema de colors i pelatges del cavall.
- Oteiza J. 1983. Introducción al estudio del exterior del caballo y del toro. Ed. CECSA, México. : Llibre d'exterior d'equins i bovins.
- Sánchez A. 1981. Identificación Animal. Ed. Publicaciones de Extensión Agraria, MAPA, Madrid. : El llibre més complert en castellà sobre metodologies d'identificació clàssiques. No contempla la identificació electrònica.
- Selga I. 1991. Identificació equina per ressenya descriptiva i gràfica. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Quaderns de Divulgació 29. : Llibre d'exterior en català, que pot ajudar a l'alumne en les qüestions terminològiques i de identificació del cavall.

2. Llibres Etnologia General:

- García M.A., Martínez S., Orozco F. 1990. Guía de campo de las razas autóctonas de España. Ed. Alianza, Madrid. : Llibre sobre les principals races autòctones espanyoles.
- Mason I.L., 1984. Evolution of domesticated animals. Ed. Longman, Londres. : Un llibre clàssic i força interessant sobre les teories filogenètiques de les diverses races de les espècies domèstiques.
- Sañudo C., Forcada F., Cepero R., Thos J. 1986. Manual de diferenciación etnológica. Ed. Librería General, Zaragoza. : Manual senzill, molt ajustat a l'assignatura, ja que es tracta d'una publicació pensada per a estudiants de Veterinària.
- Sotillo J.L., Serrano V. 1985. Producción Animal: Etnología zootécnica. Tomos I y II. Ed. Tebar Flores, Madrid. : Probablement l'obra més complerta sobre Etnologia en llengua castellana. S'adapta molt bé als continguts de l'assignatura.

3. Llibres de races per espècies:

- Blanc H.L. 1987. Guía del caballo y del poney. Ed. Omega, Barcelona.
- Sánchez A. 1984. Razas bovinas españolas. Ed. Publicaciones del Servicio de Extensión Agraria, MAPA, Madrid.
- Sánchez A., 1986. Catálogo de razas autóctonas españolas. I. Especies bovina. Ed. Servicio de Publicaciones Agrarias, MAPA, Madrid.
- Sánchez A., Sánchez M^a.C. 1986. Razas ovinas españolas. Ed. Publicaciones del Servicio de Extensión Agraria, MAPA, Madrid.
- Esteban C., Tejón D. 1986. Catálogo de razas autóctonas españolas.

I. Especies ovina y caprina. Ed. Servicio de Publicaciones Agrarias, MAPA, Madrid.

- Gondrexon A., Brownie I. 1982. Guía de los perros del mundo. Ed. Omega, Barcelona.
- Orozco F. 1989. Razas de gallinas españolas. Ed. Servicio de Extensión Agraria, MAPA, Madrid.
- Pugnetti G. 1985. Guía de gatos. Ed. Grijalbo, Barcelona.

4. Recursos Internet

- Breeds of Livestock - Oklahoma State University
 - <http://www.ansi.okstate.edu/breeds/>
- European Association Animal Production (EAAP) - ANIMAL GENETIC DATA BANK
 - <http://win.tiho-hannover.de/einricht/zucht/eaap/index.htm>
- Domestic Animal Diversity Information System (FAO)
 - <http://dad.fao.org/>
- Libro "Diversidad de Razas Animales Domésticos" FAO, 1997 :
 - <http://www.fao.org/docrep/v8300s/v8300s00.htm#Contents>
- FAO – Recursos Genéticos Animales
 - <http://www.fao.org/docrep/U4900T/U4900T00.htm>
- Animal Diversity
 - <http://animaldiversity.ummz.umich.edu/site/index.html>
- Animals
 - <http://www.agric.nsw.gov.au/animals/>
- Site des races domestiques françaises
 - <http://web.inapg.fr/dsa/especes/>
 - <http://www.inapg.inra.fr/dsa/especes/>
- Rumimedia (fotos de rumugants)
 - <http://www.rumimedia.com/Album.htm>
- Sociedad Española para los Recursos Genéticos Animales (SERGA)
 - <http://www.uco.es/campus/departamentos/genetica/serga/>
- Libros de Actas de Congresos SERGA (1997-1998)
 - <http://www.uco.es/organiza/departamentos/genetica/serga/archivos1.htm>
 - <http://www.uco.es/organiza/departamentos/genetica/serga/archivos2.htm>
- Conservación Razas Autóctonas
 - http://www.uco.es/grupos/cora/cora_content.html
- FEAGAS
 - <http://www.feagas.es/marco%20botones.htm>
- Archivos de Zootecnia. Nº Extra Razas (1992)
 - [http://www.uco.es/organiza/servicios/publica/az/articulos/1992/145\(extra\)/azn145.htm](http://www.uco.es/organiza/servicios/publica/az/articulos/1992/145(extra)/azn145.htm)

NORMES D'AVALUACIÓ

Es realitzarà una avaluació dels Seminaris d'Aprenentatge Cooperatiu sobre Identificació Racial per tal de valorar el grau en el que s'han assolit els coneixements sobre el tema. Serà una avaluació CONJUNTA a tot el grup i ORAL.

Al final del semestre es farà un EXAMEN FINAL, que constarà de dos parts ben diferenciades:

- Examen Teòric: Tipus test, descomptant les preguntes mal respostes. S'inclouran tant preguntes de les classes teòriques com de les classes pràctiques.
- Examen Identificació: Es posaran diverses diapositives, i els alumnes, de forma individual, hauran d'identificar el nom de la raça, la seva aptitud i el lloc d'origen.

La NOTA FINAL (sobre 10 punts) serà el resultat de la suma de l'examen teòric (sobre 6,5 punts), de l'examen de identificació de diapositives (sobre 2,5 punts), i de l'avaluació dels seminaris d'aprenentatge cooperatiu sobre identificació racial (sobre 1 punt).